

Бранко Радичевић (1824 – 1853)

Родио се 27. марта 1824. године у Славонском Броду. Пошто се Бранко родио уочи празника Светог Алексија, то је и добио име по овом свецу – Алексије. Тим именом звали су га током детињства и у раној младости, све док сам није променио име у Бранко (на грчком, „онај који брани људе“).

Годину дана по рођењу, 1825. године, добио је брата Стевана коме је Бранко увек био узор и заштитник.

Бранково детињство било је радосно, безбрижно, обележено љубављу и пажњом родитељима, радошћу и песмом.

Године 1828. селе се у Земун због очевог посла. Убрзо из Земуна одлазе у Стару Молдаву у Банату, али се већ после три године враћају у Земун, а честе селидбе су такође обележје Бранковог детињства.

Нажалост, почињу породичне трагедије. Најпре је 1832. године умрла сестрица Амалија, а годину дана после њене смрти, када је Бранко имао девет година, умире му мајка Ружа, а убрзо за њом и бака Стана.

Бранко је одрастао у породици у којој су и отац и мајка имали свестрана духовна интересовања, у којој се ценила књига, неговала народна традиција и развијала најлепша осећања – љубав, радост, осећајност, племенитост...

Бранково школовање почело је у Земуну. Најпре је две године, од 1830. до 1832. године, учио српску школу, а затим од 1835. године немачку. Био је одличан ђак и издвајао се знањем и оштроумношћу. Имао је изузетан осећај за нијансе у језику. Волео је школу, био пажљив на часовима, памтио добро, знао више од осталих ђака, па је често добијао „најодличније” оцене.

После Земуна је са братом Стеваном отишао у Сремске Карловце и ту се 7. октобра 1835. године уписао у чувену Карловачку гимназију, која је имала велики углед, високе критеријуме и чврста правила. Високо се ценио свако ко је завршио ову школу.

Сремски Карловци су за Бранка били стални и неисцрпни извор инспирације. Ту је провео најлепше дане којих се радо сећао, певао о њима, а касније се радовао сваком сусрету са старим школским друговима. Заједно са њима, док је био у школи, проводио је веселе дане у шали и песми, у школи и ван ње, у граду и његовој прелепој околини. Често су се шетали и певали песме, волели су поезију и рецитовали песме познатих песника. Ово време је најлепше у Бранковом кратком животу.

Из Карловачке гимназије одлази у Темишвар, јер му је тамо премештен отац и у Темишвару наставља школовање. Темишваром није одушевљен. Највероватније јер је све чему се радовао оставио у Карловцима.

Почео је да пише песме. Бележио их је и чувао, није их показивао другима, јер није био потпуно сигуран у њихову вредност. Радост стварања га је стално подстицала, сећања на карловачку школу била су свежа и она су се преливала у стихове, који ће касније остати као најлепши бисери наше књижевности. Сећајући се живота у Карловачкој гимназији и инспирисан растанком са тамошњим друговима, написао је песму „Опроштај” којој је касније променио назив у „Ђачки растанак”.

Када је завршио школу у Темишвару, кренуо је у Беч. То је била и очева жеља, који је саветовао Бранку да упише права. Те науке Бранка нису интересовале, али је послушао оца.

У Бечу се Бранко све више окретао поезији, сећајући се претходних година и покушавајући да своја сазнања и осећања пренесу у поезију. Дубоко осећајан, даровит, уз изванредно знање народног језика, умео је стиховима да прикаже све што је желео. Док је те своје прве песме читао пријатељима, уверио се да оне имају снажан одјек у њиховим срцима. Схватио је да је то његов основни животни позив, па му се сав посветио.

Писао је оцу да га правне науке не занимају и да му само пролази драгоцено време. Више га је интересовала књижевност. Читао је на српском, немачком и чешком језику; одушевљавао се великим писцима и пратио шта се догађа на европској књижевној сцени. Доста је времена проводио и у изучавању народног језика. Упознавао се са Србима из разних крајева, распитивао се о речима и изразима из народног говора и бележио их. Ове теме су га све више привлачиле, па је ускоро напустио студије и посветио се изучавању језика и правописа, а највише поезији. У Бечу је упознао Вука Караџића, Петра Петровића Његоша, Ђуру Даничића и друге српске великане.

Прва књига Бранкових песама појавила се у Бечу 1847. године. Књига је штампана Вуковим правописом, а спевана у духу народног језика. У збирци су се налазиле лирске песме, баладе, поеме и сатиричне песме. После издавања ове књиге, Бранко је објављивао песме и по листовима и часописима.

Следеће године је отишао у завичај и посетио Славонски Брод, Вуковар, омиљене Сремске Карловце, Руму, Сремску Митровицу, а најдуже се задржао у Земуну.

У Беч се вратио 1850. године и тада је од кнеза Михаила добио стипендију за студије медицине. Међутим, разболео се. Губио је снагу и постао нерасположен. Мање се кретао. Туберкулоза, за коју није било лека, све више је узимала маха. Ускоро је морао у постељу. Најпре је лежао у изнајмљеној собици, а касније је прешао у Општу болницу.

Умро је у Бечу, 18. јуна 1853. године, у својој 29 години. Сахрањен је у Бечу, на тзв. „Грчком гробљу”. Трошкове сахране подмирио је кнез Михаило.

После Бранкове смрти, што је време више пролазило, сви су схватили колики је његов значај за нашу књижевност и културу. Иако се нису сви слагали са одлуком да његово тело буде пренето у отаџбину, ипак је тако учињено 1883. године. Његове кости пренете су на Стражилово, баш како је желео и, као завет, оставио у стиховима:

„Ту нек' ми се ладна копа рака,
ту ће мени земља бити лака”.

Многа су његова поетска остварења позната, али свакако треба прочитати поред поеме „Ђачки растанак” и песме „Мини Караџић у споменицу”, и ова његова дела:

- „Кад млидијох умрети”,
- „Циц!”,
- „Путник на уранку”,
- „Туга и опомена”,
- „Девојка на студенцу”,
- „Путник и тица”,
- „Враголије”,
- „Сретан пастир”,
- „Јадна драга”,
- „Клетва”,
- „Пут”,
- „Гојко”,
- „Песма умрлом брату Стевану”,
- „Утопљеница”...

